

OM FORSKNINGSMOTALEN

Forskningsomtalen er laget av Folkehelseinstituttets område for helsetjenester, i et samarbeidsprosjekt med Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest. Omtalen skal være til støtte for beslutningstakere i kommunenes helse- og omsorgstjenester.

Kunnskapskommunen
Helse Omsorg Vest

FORSKNINGSOMTALE

Tiltak for å rekruttere og beholde helsepersonell

Utdanningstiltak med fortrinnsrett for studenter fra utkantstrøk og økt lokal opplæring ser ut til å føre til at leger og annet helsepersonell rekrutteres og blir i utkantstrøk. Det viser en systematisk oversikt fra 2021.

Bergen kommune ønsket å få vite hvilke tiltak som er effektive for å rekruttere og beholde helsefaglig og annet personell som arbeider med personer med utviklingshemming. Vi identifiserte ikke systematiske oversikter som omhandlet helsepersonell som arbeider med personer med utviklingshemming spesielt, men det antas at resultatene fra andre deler av helsetjenesten der det er vanskelig å rekruttere og beholde personell har relevans for denne problemstillingen.

HOVEDBUDSKAP

Den systematiske oversikten vurderte tiltak for å rekruttere og beholde leger og annet helsepersonell i landlige og avsidesliggende områder (utkantstrøk).

Resultatene viser at:

- Utdanningstiltak med fortrinnsrett for medisinstudenter fra utkantstrøk fører muligens til at noen flere leger blir værende i utkantstrøk (++00).
- Tiltak som gir ansatte mulighet til sykepleierutdanning fører muligens til at flere blir værende på arbeidsplassen (++00).
- Profesjonelle støttetiltak som frivillig valg av turnusplass fører muligens til noe økt rekruttering og til at noen flere leger blir værende i utkantstrøk (++00).
- Det er usikkert om regulatoriske tiltak som for eksempel gjenytelser i form av spesialistutdannelse eller økonomiske insentiver gjør at leger blir værende i utkantstrøk (+000).

Vi har generelt liten eller svært liten tillit til resultatene på grunn av usikkerhet rundt metodisk kvalitet på de inkluderte studiene, ulike resultater på tvers av studiene, at de fleste studiene er utført i USA og at overføringsverdien mellom tiltak for å rekruttere personell til utkantstrøk og tiltak for å rekruttere personell til arbeid med personer med utviklingshemming er usikker.

BAKGRUNN

Det er en utfordring å rekruttere og beholde av faglært personell i tjenester til personer med utviklingshemming. Det er et også problem å beholde helsepersonell i utkantstrøk og kontinuiteten er viktig for kvaliteten i helsetjenestene.

I en rapport fra Helsedirektoratet om utredning og diagnostisering av utviklingshemmede fra 2019 viser til at det er mellom 47.000 og 61.500 personer med utviklingshemming i Norge. Personer med nedsatt funksjonsevne har samme rettigheter som alle andre, blant annet til selvbestemmelse, deltagelse, inkludering og respekt. Det er avdekket at personer med utviklingshemming blir utsatt for diskriminering og rettighetsbrudd. I tillegg får de dårlig helseoppfølging. Å sikre rett kompetanse i tjenestene vil kunne ivareta forsvarlighetskravet og forbygge for rettighetsbrudd.

HVA ER DENNE INFORMASJONEN BASERT PÅ?

Den systematiske oversikten inkluderte 34 observasjonsstudier, primært kohortstudier uten kontrollgruppe, med totalt 58 188 deltakere og de fleste hadde under 100 deltagere. 28 studier omhandlet tiltak for å beholde leger, tre studier omhandlet sykepleiere, to omhandlet flere typer helsepersonell (leger, sykepleiere og terapeuter) og én studie omhandlet tannleger. Studiene hadde varierende oppfølgingsperiode fra seks måneder til 38 år. 13 av studiene var fra Australia, 11 fra USA, fem fra Canada og fem fra Norge og fire av disse vil bli særskilt omtalt under.

21 studier undersøkte effekten av ulike *utdanningstiltak*. Tiltakene inneholdt blant annet utvelgelse av studenter med bakgrunn fra utkantstrøk og lokale opplæringstiltak. Fem studier viste at å prioritere studenter fra utkantstrøk førte til at flere ble værende. Fire av studiene inkluderte legestudenter og én studie fra Norge og andre nordiske landene inkluderte 1036 studenter fra ulike profesjonsutdanninger (sykepleie, medisin og terapeuter). Fem studier viste at det å gjennomføre en betydelig del av undervisningen i utkantstrøk førte til at flere leger ble værende. Tre studier med 392 sykepleierstudenter undersøkte tiltak for å støtte ansatte i helsetjenesten i utkantstrøk til å gjennomføre utdannelsen, to av disse studiene ble gjennomført i ved Universitet i Tromsø. Tiltakene inneholdt blant annet betalt utdanning, fleksible studieordninger som tillot hel- eller deltidsarbeid i studietiden. Det ser ut til at tiltakene bidrar til at folk blir værende på arbeidsplassen.

Fire studier undersøkte effekten av *profesjonelle støttetiltak* for å beholde helsepersonell. Det ser ut til at medisinstudenter som tidlig fikk velge praksisplasser i en bestemt landlig region, istedenfor å trekke tilfeldige plasser, var forbundet med at flere fortsatte å arbeide som leger i området etter at praksisen var avsluttet. En av studiene med 338 medisinerstudenter var gjennomført ved Universitet i Tromsø.

Ni studier undersøkte effekten av *regulatoriske tiltak* for å beholde leger, for eksempel av tiltak som krevde tjeneste i utkantstrøk som en gjenytelse for en fordel slik som tilgang til spesialistutdanning eller fritak fra visum. Det var ikke mulig å avgjøre hvilke tiltak som eventuelt hadde effekt på å beholde legene. Alle studiene ble gjennomført i USA.

OM DENNE FORSKNINGSOMTALEN

Bibliotekar planla og gjennomførte i samarbeid med forsker og oppdragsgiver i (november 2021) søk etter oppsummert forskning i fem helsefaglige litteraturredatabaser. Søkestrategiene var utarbeidet på bakgrunn av forskningsspørsmålet og kombinerte søkeord for ulike typer helsepersonell (for eksempel nurse, health aide, personnel) og søkeord for å rekruttere ansatte (for eksempel recruit, retain). Søkene ble tilpasset søkemuligheter og begrensninger i den enkelte litteraturredabase.

Vi gikk gjennom 3414 referanser, vurderte metodisk kvalitet på de relevante oversiktene og valgte i samarbeid med oppdragsgiver hvilken systematisk oversikt som skulle omtales. Når vi oppsummerer studier og presenterer et resultatene, er det viktig å si noe om hvor mye tillit vi kan ha til dette. Det handler om hvor trygge vi kan være på at resultatet gjenspeiler virkeligheten. Tilliten til resultatene kan være høy (++++), middels (+++0), liten (++00), eller svært liten (+000). Jo høyere tillit, jo sikrere kan vi være på at effekten av et tiltak er presist anslått.

Omtalen er skrevet av Kristin Thuve Dahm og Lillebeth Larun, område for helsetjenester, Folkehelseinstituttet. Forskningsomtalen er gjort på oppdrag fra Etat for tjenester til utviklingshemmede i Bergen kommune. Forskningsomtalen skal brukes i arbeidet med å rekruttere og beholde personell.

KILDE

Russell D, Mathew S, Fitts M, Liddle Z, Murakami-Gold L, Campbell N, Ramjan M, Zhao Y, Hines S, Humphreys JS, Wakerman J. Interventions for health workforce retention in rural and remote areas: a systematic review. *Hum Resour Health*. 2021 Aug 26;19(1):103.

TILGJENGELIG FULLTEKST

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34446042/>